

Regelink
Ecologie & Landschap

Vleermuis- en kerkuilonderzoek

Langbroekerdijk 29, Driebergen

In het kader van de Flora- en faunawet

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	M.W. van den Hoorn
In opdracht van	Landgoed Leeuwenburgh
Naam opdrachtgever	W.G. Nijlant
Rapportnummer	RA13204-01
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	26 november 2014
Aantal pagina's	39
Collegiale toets	P.T. Twisk
Wijze van citeren	Hoorn, M.W. van den, 2014. Vleermuis- en kerkuilonderzoek Langbroekerdijk 29, Driebergen. In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport RA13204-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus en Samenwerkingsverband Ecologie

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding.....	7
1.2 Doel.....	7
1.3 Leeswijzer.....	7
2 Werkwijze en inspanning.....	9
2.1 Vleermuizen.....	9
2.2 Kerkuil.....	10
2.3 Volledigheid inventarisatie.....	10
3 Omschrijving plangebied.....	11
4 Resultaten.....	13
4.1 Vleermuizen.....	13
4.1.1. Per soort.....	13
4.1.2. Per functie.....	14
4.2 Kerkuil.....	15
5 Ingreep.....	17
6 Mitigerende maatregelen.....	19
6.1 Aangepaste werkwijze.....	19
7 Toetsing aan de Flora- en faunawet.....	23
7.1 Effecten.....	23
7.2 Resultaten toetsing	23
8 Conclusies en aanbevelingen.....	25
8.1 Conclusies.....	25
8.2 Aanbevelingen.....	25
9 Bronnen.....	27
9.1 Literatuur.....	27
9.2 Websites.....	27
Bijlage 1 Foto-impressie plangebied.....	29
Bijlage 2 Verspreidingskaarten.....	31
Bijlage 3 Flora- en faunawet.....	33
A. Verbodsbepalingen.....	33
B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB).....	34
C. Gedragcodes.....	35
Bijlage 4 Definities.....	37

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens om in plangebied Langbroekerdijk 29, Driebergen, een groot deel van de aanwezige opstallen te slopen en in plaats daarvan twee woningen te realiseren.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Bosgroep Midden Nederland (van Os, 2013) blijkt dat in het plangebied vleermuizen en kerkuil voorkomen. Regelink Ecologie & Landschap heeft in opdracht van Landgoed Leeuwenburgh in het plangebied een gericht onderzoek naar vleermuizen en kerkuil uitgevoerd.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Wat is de functie van het plangebied voor de kerkuil?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het vleermuisonderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige soorten vleermuizen en getoetst aan de Flora- en faunawet (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 volgen mitigerende maatregelen en in hoofdstuk 8 de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 9).

2 Werkwijze en inspanning

Op 11 juni, 18 juni, 10 juli, 11 juli, 17 augustus en 15 september 2013 is het plangebied Langbroekerdijk 29, Driebergen, geïnventariseerd op vleermuizen en kerkuil. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen (Tabel 1).

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Naam medewerker	Weersomstandigheden
11-06-2013	avond	kerkuil	T. Linders	16 °C, licht bewolkt, droog, 0 Bft
18-06-2013	avond	vleermuis & kerkuil	M.W. van den Hoorn	22 °C, licht bewolkt, droog, 1 Bft
10-07-2013	avond	vleermuis & kerkuil	M.W. van den Hoorn	16 °C, licht bewolkt, droog, 2 Bft
11-07-2013	ochtend	vleermuis & kerkuil	M.W. van den Hoorn	12 °C, licht bewolkt, droog, 1 Bft
17-08-2013	nacht	vleermuis & kerkuil	M.T. Berghuis	16 °C, zwaar bewolkt, motregen, 1 Bft
15-09-2013	nacht	vleermuis & kerkuil	M.W. van den Hoorn	9 °C, helder, droog, 1 Bft

2.1 Vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken is op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, is een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Met behulp van het computerprogramma Batsound zijn deze opnamen nader geanalyseerd. Hierbij zijn de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Gedurende het voorjaar en de zomer (tussen mei en augustus) zijn de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Gedurende de nazomer (augustus tot oktober) zijn de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode is minimaal twee uur geïnventariseerd.

Het onderzoek heeft zich geconcentreerd op het erf en rond de bestaande bebouwing. Hier vinden immers de ingrepen plaats.

2.2 Kerkuil

Tijdens het eerste bezoek aan het plangebied is de halfopen kapschuur, waar eerder sporen van de kerkuil waren aangetroffen, bezocht. Doel van dit bezoek was het vaststellen van de functie van de kapschuur voor de kerkuil. Ook tijdens de overige bezoeken is het gebruik van het plangebied door de kerkuil onderzocht.

2.3 Volledigheid inventarisatie

De inventarisaties zijn uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2013 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur en de Soortenstandaard Kerkuil van het Ministerie van Economische Zaken (Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, 2012).

De inventarisaties zijn een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die tijdens de inventarisaties niet waargenomen zijn op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Flora- en faunawet een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3 Omschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen in Langbroekerdijk 29, Driebergen, provincie Utrecht. In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door een watergang, aan de noord-oostzijde door agrarisch gebied en aan de overige zijden door sloten.

Figuur 1. Ligging plangebied met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2013.

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig (zie ook Bijlage 4):

- gazon;
- verhard erf;
- gebouwen met dakpannen en spouwmuren;
- gebouwen met stenen onderbouw en met houten wanden en golfplaten dak;
- mestkelder;
- halfopen, houten kapschuur, met golfplaten puntdak;
- hooimijt;
- knotwilgen (*Salix sp.*), mogelijk met holtes;
- wilgen (*Salix sp.*), mogelijk met holtes;
- tuin.

4 Resultaten

4.1 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied vier en mogelijk vijf soorten vleermuizen aangetroffen:

- gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*), determinatie nog onzeker;
- rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Verspreidingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 2 .

4.1.1. Per soort

Gewone dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties werden verspreid over het plangebied enkele gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. De meeste dieren foerageerden boven de watergang en de bomen ten zuiden van het plangebied. De dieren verbleven maar kort in het plangebied. Er kan dus niet echt van een foerageergebied worden gesproken. In de avond van 10 juli en de ochtend van 11 juli werden in totaal zes overvliegende dieren waargenomen. Omdat dit heel snel ging is de kans reëel dat een aantal als foeragerend genoteerde dieren in werkelijkheid overvliegende dieren betrof. Op 15 september 2013 is twee keer een roepend dier gehoord. Dit betrof regulier sociaal gedrag en had geen relatie met een eventueel paarterritorium.

Ruige dwergvleermuis

Tijdens de quikcan van 5 april 2013, welke werd uitgevoerd door de Bosgroep Midden Nederland, is in een van de schuren een dwergvleermuis aangetroffen (Figuur 4, Bijlage 1) Op de foto is niet goed te zien welke soort het precies betreft, al lijkt het dier het meeste op een gewone dwergvleermuis. Op 18 juni 2013 is op dezelfde locatie een dode vleermuis aangetroffen (Figuur 3, Bijlage 1). Bij controle bleek dit te gaan om een ruige dwergvleermuis. Aannemelijk is dan ook dat het dier dat op 5 april werd aangetroffen en gefotografeerd een ruige dwergvleermuis betreft. Ruige dwergvleermuizen zijn drie keer in het plangebied foeragerend waargenomen. In de ochtend van 11 juli is er een zwermend en in vliegend dier waargenomen nabij de halfopen kapschuur. Het dier verdween tussen twee planken. Omdat het dier zwermde zonder echolocatie was het niet helemaal zeker welke soort het betrof. Op grond van het gedrag en de grootte wordt vermoed dat het gaat om een dwergvleermuis. Op 15 september is er op exact dezelfde locatie

een roepende ruige dwergvleermuis waargenomen. Het dier maakte baltsvluchten en riep later vanuit de verblijfplaats tussen de planken. Het is dan ook aannemelijk dat de vleermuis die in de zomer is waargenomen een ruige dwergvleermuis betreft. Deze soort wordt geregeld in houtstapels aangetroffen, dus de keuze voor de planken van de halfopen kapschuur lijkt een logische.

Kleine dwergvleermuis

De kleine dwergvleermuis is een voor Nederland zeer zeldzame soort. De soort is in Nederland in 2008 voor het eerst waargenomen nabij Leersum. Op 18 juni werd om 23:06 uur ter verificatie het geluid van een rosse vleermuis (zie hieronder) opgenomen. Tijdens de analyse van dit geluid bleek er ook geluid van een dwergvleermuis opgenomen te zijn die qua frequentie wijst op de kleine dwergvleermuis. Ten tijde van dit schrijven worden meerdere experts geraadpleegd die hun mening zullen geven. De waarneming is niet weergegeven op de verspreidingskaart in Bijlage 2.

Rosse vleermuis

Zowel op 18 juni als op 10 juli werden in de avond overvliegende rosse vleermuizen waargenomen. Er vlogen in eerste instantie dieren van west naar oost en later van zuid naar noord. De rosse vleermuis is een dier dat snel vliegt en hoog in de lucht foerageert. Er is niet altijd een duidelijk verschil tussen foeragerende en overvliegende dieren. Wel duidelijk is dat deze dieren het plangebied alleen maar passeerden. Het plangebied heeft voor de rosse vleermuis niet de functie van foerageergebied.

Watervleermuis

Op 18 juni werd een watervleermuis foeragerend aangetroffen boven de watergang ten zuiden van het plangebied. Op 17 augustus passeerde een watervleermuis al foeragerend het plangebied. De watervleermuis heeft geen binding met het plangebied.

4.1.2. Per functie

Foerageergebied

In het plangebied werd alleen door gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis gefoerageerd. Waar de kleine dwergvleermuis zich tijdens de geluidsoptname bevond is niet duidelijk. Het plangebied heeft weinig foerageermogelijkheden. De foeragerende dieren verbleven er maar kort. Wel zijn er goede foerageermogelijkheden net buiten het plangebied. Op basis hiervan kan worden gesteld dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is.

Vliegroutes

Er loopt een vliegroute van gewone dwergvleermuizen dwars door het plangebied. De dieren oriënteren zich op de bomen ten noorden de bebouwing, passeren de

bebouwing en steken de Langbroekerdijk over. Omdat de kans aanwezig is dat er tijdens de bezoeken enkele langs vliegende dieren zijn gemist of als foeragerend zijn genoteerd moet ervan worden uitgegaan dat het een essentiële vliegroute betreft.

Rosse vleermuizen hebben een geringe binding met landschappelijke structuren. Het voert daarom te ver om te spreken van de aanwezigheid van een vliegroute van deze soort die over het plangebied loopt.

Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

Alleen tussen de planken van de halfopen kapschuur kon een verblijfplaats van een ruige dwergvleermuis worden vastgesteld. Het dier verblijft er zowel in de zomer als in de herfst. Op het eerste gezicht lijkt de schuur niet voldoende buffering te hebben om te dienen als winterverblijfplaats. Van ruige dwergvleermuizen is echter bekend dat zij onder andere overwinteren in houtstapels en achter boomschors. Het is daarom niet uit te sluiten dat het dier hier jaarrond aanwezig is.

Verblijfplaatsen van andere soorten vleermuizen en andere functies zijn niet aangetoond en er zijn ook geen aanwijzingen voor gevonden.

4.2 Kerkuil

Op 11 juni is de halfopen kapschuur bezocht. Tijdens dit bezoek kon worden vastgesteld dat de schuur voor de kerkuil geen nestmogelijkheid heeft. In de schuur lagen enkele braakballen, maar er werden geen veren aangetroffen. Hierdoor ontstond de indruk dat de schuur niet geregeld door een kerkuil wordt bezocht. Dit komt ook uit de veldbezoeken naar voren. Alleen op 10 juli is waargenomen dat een kerkuil de kapschuur binnenvloog. Op alle andere bezoekdata werden geen aanwijzingen verkregen van de aanwezigheid van een kerkuil in het plangebied.

5 Ingreep

De initiatiefnemer is voornemens om in plangebied Langbroekerdijk 29, Driebergen, een groot deel van de aanwezige opstallen te slopen en twee woningen te realiseren. Ingrepen die in dat kader zullen plaats vinden zijn:

- slopen aanwezige opstallen;
- afvoeren puin;
- bouwrijp maken grond;
- realiseren nieuwe woningen.

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen, onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

6 Mitigerende maatregelen

De voorziene ingrepen leiden zonder mitigeren tot het verdwijnen van vaste rust- en verblijfplaatsen van door de Flora- en faunawet beschermde dieren. Een ontheffing zal alleen worden verleend na het nemen van afdoende mitigerende maatregelen. Deze maatregelen worden besproken in dit hoofdstuk, zodat het effect van deze maatregelen kan worden meegenomen in de toetsing die in hoofdstuk 7 wordt gepresenteerd.

6.1 Aangepaste werkwijze

Het slopen van de halfopen kapschuur leidt tot het verdwijnen van een zomer/paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis en een rustplaats van een kerkuil. Het verwijderen van deze verblijfplaatsen is een overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Tevens dient er zorgvuldig om te worden gegaan met de aanwezige vliegroute van de gewone dwergvleermuis.

Overtreding van de Flora- en faunawet kan in dit geval worden beperkt wanneer rekening wordt gehouden met de volgende maatregelen:

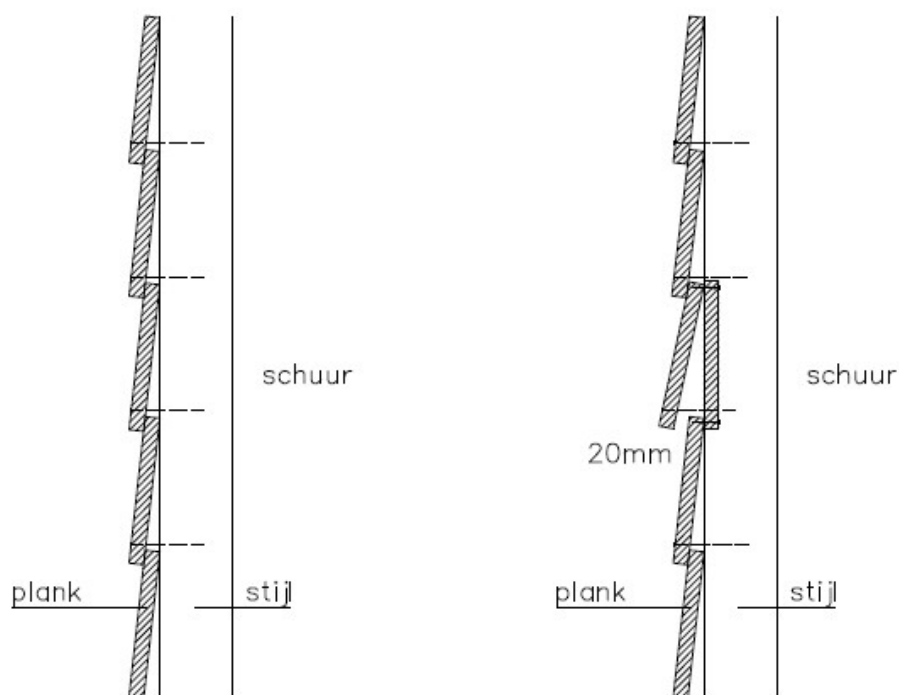
- tijdig aanbieden van permanente alternatieven;
- gewenning aan permanente alternatieven;
- periode van werkzaamheden;
- zorgvuldig slopen;
- zorgvuldig omgaan met de vliegroute.

Omdat er voor beide soorten direct zal worden overgegaan tot permanente mitigatie is het aanbieden van tijdelijke alternatieven niet aan de orde.

Aanbieden van permanente alternatieven

Ruige dwergvleermuis

Het aanbieden van permanente alternatieven voor de ruige dwergvleermuis kan op meerdere manieren. Omdat een van de schuren behouden blijft, ligt het voor de hand dat aan deze schuur een voorziening voor de ruige dwergvleermuis wordt gerealiseerd. Zo kan bijvoorbeeld aan beide zijden van de schuur een van de planken aan de onderzijde wat los worden gemaakt zodat er aan de onderzijde een kier van circa 2 cm ontstaat. Door aan de achterzijde van de kierende planken een tweede plank te bevestigen en ruimte te laten tussen beide planken kan er een verblijfplaats worden gecreëerd. De voor- en achterplank dienen taps toe te lopen, en aan beide uiteinden met een spie dicht te worden gezet. Zie Figuur 2 voor een uitwerking

Figuur 2. Mitigatie zomerverblijfplaats ruige dwergvleermuis. Links de originele situatie. Rechts de situatie met ruimte voor een zomer/paarverblijfplaats.

Kerkuil

Volgens de soortenstandaard kerkuil dient voor elke te verdwijnen vaste rustplaats twee vervangende objecten te worden gerealiseerd. Omdat uit het onderzoek blijkt dat de kerkuil maar incidenteel van het plangebied gebruikt maakt is het aanbieden van twee objecten in dit geval overdreven. Om de rustplaats te mitigeren worden twee voorstellen gedaan:

1. In de te behouden schuur wordt een opening gecreëerd zodat de kerkuil de zolder van de schuur als vaste rustplaats kan gaan gebruiken. Voordeel hiervan is dat de kerkuil een ruime, volwaardige en rustige rustplaats krijgt. Nadeel is dat de zolder van de schuur bevuild raakt met braakballen en uitwerpselen.
2. In de schuur worden op twee plekken gaten gemaakt, waarachter aansluitend een kerkuil kast wordt geplaatst. Voordeel hiervan is dat de schuur schoon blijft. Nadeel is dat de twee kerkuilkasten leiden tot minder ruimte voor de kerkuil dan bij optie een.

Gewenning aan permanente alternatieven

Ruige dwergvleermuis

Voor de ruige dwergvleermuis geldt dat de permanente alternatieven minimaal een maand lang in de actieve periode (april – oktober) van deze dieren aanwezig moeten zijn alvorens kan worden overgegaan tot de sloopwerkzaamheden.

Kerkuil

Voor de kerkuil geldt dat de permanente alternatieven minimaal drie maanden lang

aanwezig moeten zijn alvorens overgegaan kan worden tot de sloopwerkzaamheden.

Periode van werkzaamheden

Ruige dwergvleermuis

Werkzaamheden die invloed hebben op de functie van het plangebied als zomer/paarverblijfplaats voor ruige dwergvleermuis dienen plaats te vinden buiten de meest kwetsbare periodes van deze soort. Volgens de Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis is dit de periode april – half augustus. Omdat niet uit te sluiten is dat het dier hier in de winter ook verblijft, kan er niet in de winter worden gewerkt. Het dier dient dan ook in de periode april – half juli te worden verjaagd.

Kerkuil

Omdat de kerkuil de kapschuur maar af en toe gebruikt is er ten aanzien van de kerkuil geen voorkeursperiode van werkzaamheden.

Zorgvuldig slopen

Tijdens de sloop moeten de volgende zaken in acht worden genomen:

- Het verjagen van de ruige dwergvleermuis dient te gebeuren in de periode april – half juli.
- De schuur dient ter hoogte van de verblijfplaats handmatig en met licht materiaal strippend te worden gesloopt;
- Plaatsing van het licht en de sloop dienen onder toezicht van een vleermuisdeskundige te gebeuren.

Zorgvuldig omgaan met de vliegroute

Door de ingreep hoeft de vliegroute niet negatief te worden beïnvloed. Er dient alleen voor gezorgd te worden dat de zone van het plangebied waar de vliegroute zich nu bevindt niet extra wordt verlicht.

7 Toetsing aan de Flora- en faunawet

7.1 Effecten

Vleermuizen

In het plangebied is een verblijfplaats aanwezig waar een ruige dwergvleermuis mogelijk jaarrond verblijft. De functie van zomer- en paarverblijfplaats is duidelijk aangetoond. Bij sloop van de halfopen kapschuur wordt deze verblijfplaats verwijderd.

Er werden geen kraamverblijfplaatsen waargenomen. Daarnaast zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor grotere aantallen dieren. Ook is het plangebied geen essentieel foerageergebied.

Er is een essentiële vliegroute van gewone dwergvleermuizen aanwezig in het plangebied. Wanneer deze route niet extra wordt verlicht zal hierop geen negatief effect optreden.

Effecten op de overvliegende rosse vleermuizen wordt niet verwacht.

Indien de niet te slopen schuur geschikt gemaakt wordt als vaste rust- en verblijfplaats voor de ruige dwergvleermuis ontstaat een nieuwe situatie die voor de aanwezige vleermuis waarschijnlijk dezelfde waarde heeft als de huidige situatie.

Kerkuil

In het plangebied is een weinig gebruikte rustplaats van een kerkuil aanwezig. Deze verdwijnt bij sloop van de halfopen kapschuur.

Indien de niet te slopen schuur geschikt gemaakt wordt als vaste rustplaats voor de kerkuil ontstaat een nieuwe situatie die voor de aanwezige kerkuil waarschijnlijk dezelfde waarde heeft als de huidige situatie.

7.2 Resultaten toetsing

De voorgenomen ingreep heeft een negatief effect op de lokaal aanwezige populatie vleermuizen en kerkuilen. Omdat het slechts om een dier van beide soorten gaat heeft de ingreep geen effect op de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Wanneer de in hoofdstuk 6 genoemde mitigerende maatregelen worden uitgevoerd blijft de functionaliteit van het plangebied behouden en zal de ingreep beperkt blijven tot een korte verstoring van de vaste rust- en of/verblijfplaats. Hiervoor dient een ontheffing aan te worden gevraagd.

8 Conclusies en aanbevelingen

8.1 Conclusies

- In het plangebied werden de volgende soorten vleermuizen waargenomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis, rosse vleermuis en mogelijk ook kleine dwergvleermuis.
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Het plangebied zelf heeft weinig foerageermogelijkheden, de waargenomen dieren verbleven er maar kort en er zijn zeer goede foerageermogelijkheden net buiten het plangebied. Op basis hiervan kan worden gesteld dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is.
- Gedurende het onderzoek werd een essentiële vliegroute van gewone dwergvleermuizen waargenomen. Wanneer het deel van het plangebied waar deze vliegroute loopt niet extra wordt verlicht is er geen negatief effect op deze vliegroute te verwachten.
- In de halfopen kapschuur bevindt zich een zomer/paarverblijfplaats van een ruige dwergvleermuis. Niet uit te sluiten is dat het dier hier jaarrond aanwezig is.
- In het plangebied zijn geen kraamverblijfplaatsen aanwezig en er zijn geen aanwijzingen voor een winterverblijfplaats voor grotere aantallen dieren.
- De halfopen kapschuur dient tevens als een weinig gebruikte rustplaats voor kerkuil.
- Met de sloop van de halfopen kapschuur de Flora- en faunawet overtreden.
- Door het nemen van mitigerende maatregelen kan de overtreding worden beperkt tot het tijdelijk verstoren van dieren.
- Omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol 2013 van de Gegevensautoriteit Natuur en de Soortenstandaard Kerkuil van het Ministerie van Economische zaken kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.

8.2 Aanbevelingen

- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient een ontheffing voor het tijdelijk verstoren van vaste rust- en/of verblijfplaatsen aan te worden gevraagd.

9 Bronnen

9.1 Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Gegevensautoriteit Natuur, 2013. Vleermuisprotocol.

[<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (26-11-2014)].

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (26-11-2014)].

Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, 2012. Soortenstandaard van de Kerkuil.

Os, M. van, 2013. Quickscan Natuurwetgeving Langbroekerdijk 29. Coöperatie Bosgroep Midden Nederland

Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.

9.2 Websites

www.batecho.eu

www.telmee.nl

www.vleermuis.net

www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Foto-impressie plangebied

Figuur 3. Dode ruige dwergvleermuis op 18 juni aangetroffen in de kier tussen de deur en de deurpost in een van de schuren.

Figuur 4. Niet nader gedetermineerde dwergvleermuis, 5 april 2013 (Foto M. van Os, Bosgroep Midden Nederland) .

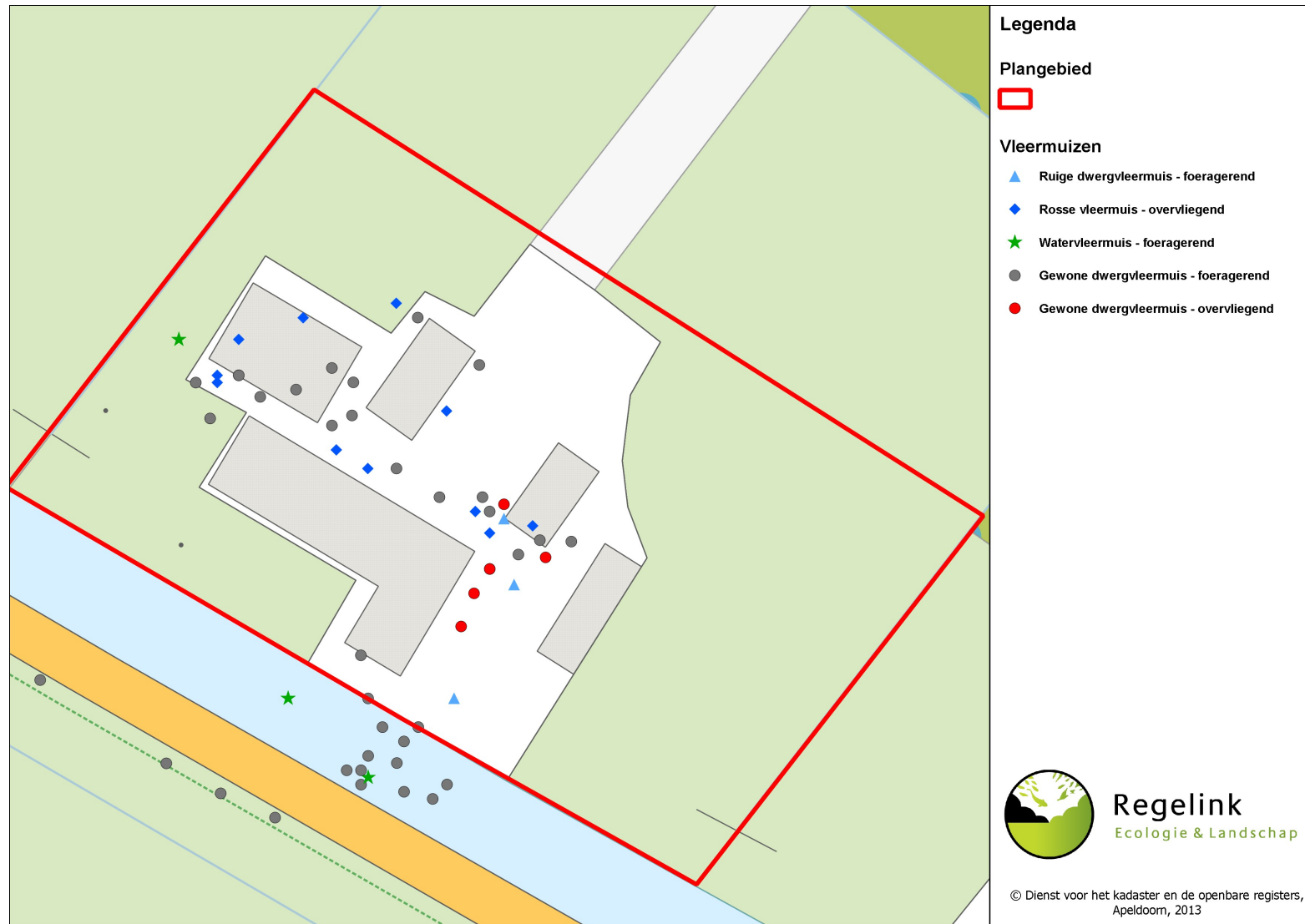

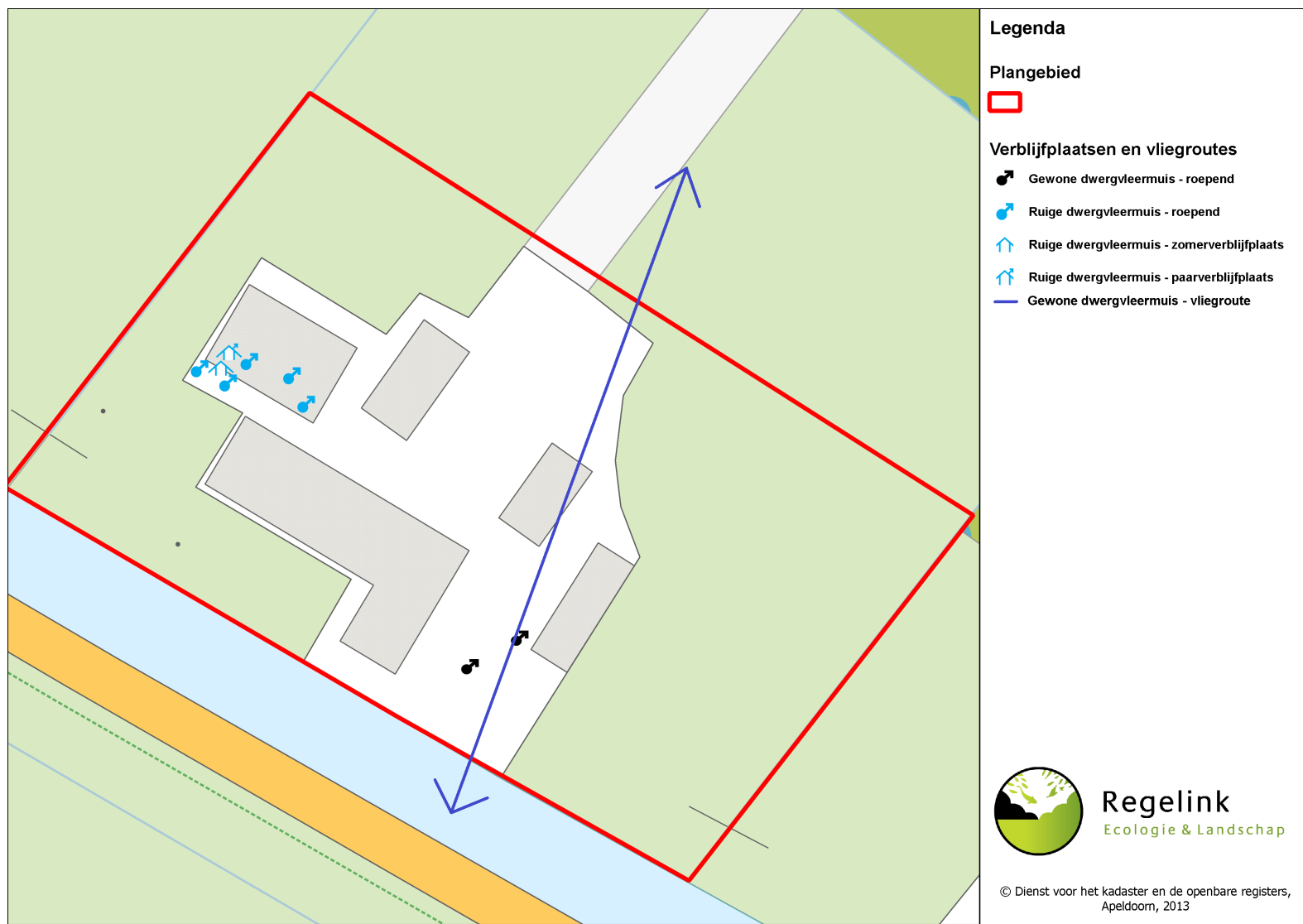
Figuur 5. Interieur halfopen kapschuur.

Figuur 6. Impressie van het plangebied.

Bijlage 2 Verspreidingskaarten

Regelink
Ecologie & Landschap

© Dienst voor het kadaster en de openbare registers,
Apeldoorn, 2013

Bijlage 3 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dieren en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

A. Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepaling welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in Tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichtig. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu EZ) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet (Bijlage 2). Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

C. Gedragscodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten op Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Een overzicht van goedgekeurde gedragscodes is te vinden op:

<http://www.hetInvloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/overzicht-van-gedragscodes-en-besluiten-flora-en-faunawet/overzicht-gedragscodes>.

Bijlage 4 Definities

Algemeen belang

Een object of locatie is voor vleermuizen van algemeen belang wanneer het object of de locatie door het verdwijnen, verstoren of verslechteren ervan (tijdelijk) voor een populatie (lokaal / regionaal / nationaal) wegvalt, maar hiermee de duurzame instandhouding van die populatie niet in gevaar komt.

Baltslocatie

Een locatie waar de functie baltsen is en geen paarterritoria of paarverblijfplaatsen worden waargenomen.

Baltsroep

Sociaal geluid (roep) dat mannelijke vleermuizen gedurende de paartijd produceren met de functie om vrouwtjes te lokken en andere mannetjes af te weren. De baltsroep kan bestaan uit een werfroep en contactroep.

Bijzonder belang

Een object of locatie is voor vleermuizen van bijzonder belang wanneer het object of de locatie door het verdwijnen, verstoren of verslechteren ervan (tijdelijk) voor een populatie (lokaal / regionaal / nationaal) wegvalt, en daarmee de duurzame instandhouding van die populatie in gevaar komt.

Compensatiemaatregelen

Maatregelen die blijvend negatieve effecten van een ingreep op essentiële functies (vaste rust- of verblijfplaats, foerageergebied, vliegroute) van een of meerdere (soorten) vleermuizen opvangen.

Contactroep

Onderdeel van de Baltsroep waarmee mannelijke vleermuizen reageren op andere vleermuizen die hun territorium binnenvliegen of een baltsplaats naderen.

Ecotoop (of landschapselement)

Het kleinste, ecologisch nog onderscheidbare gebied in een classificatiesysteem van landschappen. Het vertegenwoordigt een relatief homogene, ruimtelijke gebiedseenheid met eigenschappen voor het meten en vastleggen van gebiedsstructuur, functie en verandering.

Foerageergebied

Gebied waarbinnen een soort foerageert.

Foerageren

Verzamelen van voedsel.

Inpassingsplanning / inpassingsplan

Planning / plan dat beschrijft hoe een ruimtelijke ontwikkeling in functies van het landschap en flora en fauna ingepast kan worden.

Kolonie

Sociaal samenhangende, genetisch verwante groep vrouwtjes (matriarchaal systeem) die in de loop van de verschillende seizoenen een netwerk aan verschillende verblijfplaatsen, vliegroutes en jachtgebieden gebruikt.

Kraamverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de zomer (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven en de functie kramen is.

Migratieroute

Vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en vice versa.

Mitigatiemaatregelen

Maatregelen die dienen om een negatief effect van een ingreep op vleermuizen zoveel mogelijk te verzachten.

Paargebied

Gebied waarin een hoge concentratie aan paarterritoria of paarverblijfplaatsen ligt.

Paarlocatie (zwermlocatie)

Locatie waarvan de functie paren is.

Paarterritorium

Territorium waarbinnen een mannelijke vleermuis baltst en deze verdedigt tegen andere mannetjes. Binnen een paarterritorium ligt de paarverblijfplaats.

Paarverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in voorjaar en/of najaar (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven en de functie paren is.

(Lokale) populaties

Sociaal samenhangende, genetisch verwante groep vleermuizen van een soort (mannetjes en vrouwtjes) die gedurende de winter of de zomer in een bepaald gebied leven en waarbij uitwisseling met andere populaties voornamelijk door middel van migratie en/of op zwermlocaties plaatsvindt.

Rustplaats

Object waarin of waaraan een vleermuis gedurende de nacht rust, maar waarin of waaraan door die vleermuis niet de dag wordt doorgebracht.

Sociale geluiden

Geluiden die vleermuizen met hun stembanden produceren en die voornamelijk een rol spelen in de sociale interactie tussen dieren (in tegenstelling tot echolocatiegeluiden) en waarvan de specifieke functie (bijvoorbeeld Baltsroep) niet is vastgesteld.

Tussenverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de overgang van zomer- naar winterseizoen en winter- naar zomerseizoen (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven, de functie niet paarplaats is en welke dienst doet voor het overbruggen van afstand en/of tijd tussen de seizoenen.

Werfroep

Onderdeel van de Baltsroep waarmee mannetjes de locatie van hun territorium en/of baltsplaats kenbaar maken.

Winterverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de winter (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven en de functie overwinteren is.

Verblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag), maar de functie onbekend is.

Vliegroute

Vaste route vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied, waarvan minimaal 5% van de in de verblijfplaats aanwezige individuen gebruik maakt.

Zomerverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de zomer (gedurende de kraamtijd) (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven, maar de functie niet

kramen is of de functie onbekend is.

Zwermen

Gedrag dat veel vleermuissoorten vertonen voordat zij een verblijfplaats binnenvliegen en dat zich kenmerkt door het herhaaldelijk naderen (aanvliegen) van de toegang van de verblijfplaats zonder deze definitief te betreden.

Zwermlocatie

Locatie waar dieren in herfst of voorjaar zwermen (vaak bij of in winterverblijfplaatsen).